

Els presidents mortals

Agustí Colomines i Companys / Professor a la UB i a la UOC director de la Fundació CatDem

SALVADOR ANTON

La política és moltes coses. Sobretot gestió. Però amb la gestió no en tindríem prou. Perquè la política vagi més enllà i esdevingui el marc que asseguri la convivència i el progrés social - és a dir, l'equitat-, cal que sigui, també, relat. Una narració de la vida. A la política catalana hi ha pocs polítics que ho hagin aconseguit. Dins del calaix de sastre que és el catalanisme, hi ha hagut molt de frau i molta xerrameca patriòtica, banyada d'un pessimisme crònic que cansa. Quan el relat de la política només recolza en la pena, en la narració de la derrota, més val deixar-ho estar, perquè no compleix un dels requisits bàsics: intentar transformar, encara que s'hagi d'ajustar al possible, la realitat. Tan sols els malalts segueixen aquells que defensen l'immobilisme dels pessimistes.

DIC AIXÒ PERQUÈ, SEGURAMENT, el president Jordi Pujol ha estat un dels polítics nacionalistes contemporanis més optimistes. Si hom llegeix els escrits que el jove Jordi Pujol va dedicar als seus predecessors en els escrits de la presó que porten per títol *Des dels turons a l'altra banda del riu* (1978), hi veurà el retret que feia a "tota una generació submissa que porta la corda al coll. Tota una generació que ha dimitit. Tota una generació fracassada. Tota una generació trinxada. Tota una generació que no ha pogut superar uns cops duríssims. Tota una generació que fa pena. Tota una generació que estimem i compadim". Ho ha repetit més d'una vegada: el fatalisme d'aquella generació va portar les generacions posteriors al caire de l'abisme i, per això, calia reconstruir el país. La idea de reconstrucció, doncs, ha estat la substància del pensament pujolià. Calia recuperar les institucions d'autogovern i calia, també, bastir un imaginari nacional modern, que connectés amb la nova realitat catalana i mundial. Si Prat de la Riba -que és el personatge històric que

més el satisfà i amb qui voldria ser comparat- va saber detectar què li calia a la Catalunya del primer terç del segle XX, Pujol també ho va saber fer. Per entendre'ns: Pujol ja sabia que uns mitjans de comunicació públics en català farien més per la preservació de la llengua que no pas la potenciació de l'IEC, la vella i tenaç acadèmia que va ser un dels projectes pratians -i per tant noucentistes- més emblemàtics. Se li pot criticar, però el que és clar és que Pujol tenia una idea de país que no era gens administrativista ni culturalista. Les seves primeres legislatures com a president de la Generalitat foren decisives per vertebrar l'autonomia catalana. Primer, creant una infraestructura de govern i instrumentant les competències reconegudes per l'Estatut de 1979. Després, incidint políticament en camps estratègics per al desenvolupament del país, com l'ensenyament, la indústria, l'agricultura o la innovació.

SI HAGUÉSSIM DE RESUMIR BREUMENT aquest seu relat, diríem que recolzava en quatre pilars: la defensa de la identitat, la voluntat d'assegurar la competitivitat i el creixement econòmic del país, l'assumpció de l'Estat de benestar i la projecció internacional de Catalunya. I això és més que el programa d'un polític nacionalista. La seva vocació de líder nacional, simbòlicament somiada des de les altures del Tagamanent, sumada als errors dels seus adversaris, és el que pot explicar per què Pujol va poder governar Catalunya durant més de dues dècades. De fet, aquesta és la tesi de l'estudi de la professora Paola Lo Cascio *Nacionalisme i autogovern. Catalunya 1980-2003* (Editorial Afers, 2009), quan assenyala que la llei de normalització lingüística, per exemple, no va ser la imposició d'un govern nacionalista sinó que va ser consensuada i aprovada per unanimitat al Parlament, i encara fruit d'una iniciativa del PSUC. És un líder nacional el que munta una xarxa hospitalària sense tenir en compte que en moltes ocasions les ciutats més beneficiades són governades per partits adversaris. La seva decadència, doncs, comença quan es va deixar portar pel partidisme.

EL PRESIDENT PASQUAL MARAGALL és el polític postmodern per definició. A diferència de Pujol, la seva manera d'entendre la política és, com a bon postmodern, l'antipolítica. Tothom deu recordar que les seves carreres com a alcalde i com a president van acabar de sobte, perquè el partit que li donava suport va tallar-li les ales. L'existència de Ciutadans pel Canvi només s'explica així, per la necessitat de tenir un coixí on recolzar-se i fugir del control de l'aparell socialista, ja fos en versió Santiburcio, ja fos en versió Montilla. Però Maragall també és un polític postmodern -valgui la contradicció- perquè el seu relat en té tots els ingredients: refús a les identitats nacionals; defensa aferrissada del multiculturalisme; glorificació del fet metropolità; fascinació per la cultura d'elit i la hibridació dins els grans magatzems d'art en què han convertit els museus, etc. Per resumir-ho amb paraules de Gianni Vattimo -que estic segur que el president Maragall subscriuria: "La realitat, per a nosaltres [els postmoderns], és més aviat el resultat de barrejar-se i contaminar-se (en el sentit llatí) les múltiples imatges, interpretacions, reconstruccions que distribueixen els mitjans de comunicació en competència mútua i, per descomptat, sense cap coordinació

central". La Barcelona de Narcís Serra no sabem què hauria estat (perquè va deixar l'alcaldia massa aviat), però la de Maragall és ben bé això, amb tots els inconvenients i els mèrits. És la "genialitat", però, també, la postmodernitat abstreta, que separa la part del tot. La ciutat de la nació. Maragall, com a bon postmodern que és, desconfia per sistema dels subjectes col·lectius com ara la pàtria, els quals, segons ell, formen part del grans metarelats ideològics del passat. Va ser aquesta seva voluntat de considerar separatament la noció de ciutadania de la identitat el que va acabar amb ell. O dit més precisament, va ser la gestió oportunista de la reforma de l'Estatut el que va liquidar-lo. No va entendre que la presidència de la Generalitat no era l'alcaldia i que Catalunya no era Barcelona. Va quedar tocat i enfonsat sense remei. Si, com defensa Lo Cascio, quan Pujol va emprendre l'ordenació territorial els interessos, ara sí, nacionalistes van fer que embarranqués, a Maragall li va passar el mateix, però a l'inrevés.